

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 17. decembra 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Voľný pohyb osôb – Sloboda usadiť sa – Prístup k povolaniu advokáta – Výnimka z absolvovania odbornej prípravy a získania diplomu – Udelenie výnimky – Podmienky – Vnútroštátna právna úprava stanovujúca výnimku pre úradníkov a bývalých úradníkov kategórie A alebo pre osoby za také považované s odbornou praxou na vnútroštátnom území v oblasti vnútroštátneho práva vo vnútroštátnej štátnej službe dotknutého členského štátu alebo v medzinárodnej organizácii“

Vo veci C-218/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko) z 20. februára 2019 a doručený Súdnemu dvoru 12. marca 2019, ktorý súvisí s konaním:

Adina Onofrei

proti

Conseil de l'ordre des avocats au barreau de Paris,

Bâtonnier de l'ordre des avocats au barreau de Paris,

Procureur général près la cour d'appel de Paris,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, sudcovia L. Bay Larsen (spravodajca), C. Toader, M. Safjan a N. Jääskinen,

generálny advokát: M. Bobek,

tajomník: R. Şereş, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 17. júna 2020,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- A. Onofrei, v zastúpení: J. Jourdan a F. Abouzeid, avocats,
- Conseil de l'ordre des avocats au barreau de Paris a bâtonnier de l'ordre des avocats au barreau de Paris, v zastúpení: H. Farge a C. Waquet, avocates,

* Jazyk konania: francúzština.

- francúzska vláda, v zastúpení: A. Daniel a A.-L. Desjonquères, splnomocnené zástupkyne,
- helénska vláda, v zastúpení: M. Tassopoulou a D. Tsagkaraki, splnomocnené zástupkyne,
- Európska komisia, v zastúpení: B.-R. Killmann, É. Gippini Fournier a H. Støvlbæk, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 16. septembra 2020,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 45 a 49 ZFEÚ, s ohľadom na podmienky stanovené vnútroštátnou právnou úpravou na prístup k povolaniu advokáta.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani Adinou Onofreiovou a Conseil de l'ordre des avocats au barreau de Paris (Rada parížskej advokátskej komory, Francúzsko), bâtonnier de l'ordre des avocats au barreau de Paris (predseda parížskej advokátskej komory, Francúzsko), ako aj procureur général près la cour d'appel de Paris (generálny prokurátor pri Odvolacom súde Paríž, Francúzsko), vo veci jej registrácie v advokátskej komore.

Právny rámec

Francúzske právo

- 3 Pokiaľ ide o prístup k povolaniu advokáta, článok 11 loi n° 71-1130, du 31 décembre 1971, portant réforme de certaines professions judiciaires et juridiques (zákon č. 71-1130 z 31. decembra 1971 o reforme niektorých sudcovských a právnických povolání), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „zákon č. 71-1130“), stanovuje:

„Za advokáta smie byť prijatý len ten, kto spĺňa nasledujúce podmienky:

1. je francúzskym štátnym príslušníkom, štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie alebo štátnym príslušníkom zmluvnej strany Dohody o Európskom hospodárskom priestore...,

2. je držiteľom aspoň magisterského titulu v odbore právo alebo iného akademického titulu alebo dokladu o odbornej kvalifikácii uznaných za rovnocenné, na účely výkonu povolania, spoločnou vyhláškou strážcu pečatí, ministra spravodlivosti a ministra pre univerzity, s výhradou vykonávacích právnych predpisov k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 [o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, 2005, s. 22)], v znení neskorších predpisov a predpisov vzťahujúcich sa na osoby, ktoré vykonávali určité funkcie alebo činnosti vo Francúzsku,

3. je držiteľom osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, s výhradou právnych predpisov uvedených v bode 2...

...“

- 4 Pokiaľ ide o tieto ustanovenia správnych predpisov, článok 98 décret n° 91-1197, du 27 novembre 1991, organisant la profession d’avocat (dekrét č. 91-1197 z 27. novembra 1991, ktorý upravuje výkon povolania advokáta), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „dekrét č. 91-1197“), stanovuje:

„Výnimku z požiadaviek absolvovania teoretickej a praktickej odbornej prípravy a získania osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta možno udeliť:

...

4. úradníkom a bývalým úradníkom kategórie A alebo osobám za také považovaným, ktorí ako takí vykonávali právne činnosti najmenej osem rokov vo verejnej správe alebo službe alebo v medzinárodnej organizácii,

...“

- 5 Podľa článku 5a loi n° 83-634, du 13 juillet 1983, portant droits et obligations des fonctionnaires (zákon č. 83-634 z 13. júla 1983 o právach a povinnostiach úradníkov), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „zákon č. 83-634“), „štátni príslušníci členských štátov Európskeho spoločenstva alebo iného štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore, ktorí nie sú Francúzmi, majú za podmienok stanovených vo všeobecnom štatúte prístup k zborom, rámcovým pozíciám a pracovným miestam. Nemajú však prístup k tým pracovným miestam, na ktorých kompetencie buď nie sú oddeliteľné od výkonu zvrchovanosti, alebo zahŕňajú priamu alebo nepriamu účasť na výkone právomocí verejnej moci štátu alebo iných územných celkov.

...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 6 Pani Onofreiová, úradníčka Európskej komisie, požiadala o svoju registráciu v parížskej advokátskej komore na základe výnimky upravenej v článku 98 bode 4 dekrétu č. 91-1197.
- 7 Zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že po tom, ako Rada parížskej advokátskej komory konštatovala, že pani Onofreiová, držiteľka magisterského titulu, dokladu o ukončení univerzitného štúdia (DEA) a doktorského titulu v odbore právo, ktoré boli udelené francúzskymi univerzitami, spĺňa požiadavku dokladu o odbornej kvalifikácii stanovenej v článku 11 bode 2 zákona č. 71-1130, napriek uvedenému jej žiadosť zamietla z dôvodov, že keďže nikdy nevykonávala pracovné úlohy na správnom orgáne alebo na orgáne štátnej správy, na ktoré sa vzťahuje štatút francúzskej štátnej služby, a nikdy nebola francúzskym správnym orgánom alebo orgánom štátnej správy vo Francúzsku vyslaná do medzinárodnej organizácie, nespĺňa požiadavky stanovené na tento prístup k povolaniu advokáta na základe výnimky.
- 8 Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko) toto rozhodnutie potvrdil. Svoje odôvodnenie založil na premise, podľa ktorej má vôľa dohliadať nad tým, aby mal advokát dostatočnú znalosť vnútroštátneho práva, za cieľ zaručiť úplné, relevantné a účinné uplatňovanie práv osôb podliehajúcich súdnej právomoci na obranu, pretože napriek tomu, že toto právo pozostáva z veľkého množstva európskych právnych predpisov, zachováva si svoju špecifickosť a neobmedzuje sa len na tieto právne predpisy. V rámci toho, ako konštatoval, že pani Onofreiová vykonávala v Komisii pracovné úlohy v oblasti práva Únie týkajúce sa vnútorného trhu, štátnej pomoci, protisúťažných postupov a nových európskych právnych predpisov v oblasti lepšej právnej regulácie, vyvodil z toho záver, že nepreukázala žiadnu prax v oblasti vnútroštátneho práva.

- 9 Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko), na ktorý bol podaný opravný prostriedok týkajúci sa okrem iného porušenia voľného pohybu pracovníkov a slobody usadiť sa, sa zamýšľa nad súladom odmietnutia registrácie pani Onofreiovej do parížskej advokátskej komory s právom Únie.
- 10 V rámci preskúvania vnútroštátneho práva v prvom rade konštatuje, že zo zákona č. 71-1130 vyplýva, že advokát môže vykonávať svoje povolanie slobodne alebo ako zamestnanec. Ďalej poukazuje na to, že článok 11 tohto zákona podmieňuje prístup k tomuto povolaniu splnením požiadavky, že kandidát vykonával určité pracovné úlohy alebo činnosti vo Francúzsku a že článok 98 bod 4 dekrétu č. 91-1197 je možné vnímať jednak tak, že na účely tohto prístupu podmieňuje uplatnenie výnimky z absolvovania odbornej prípravy a získania akademického titulu prináležaním jedine k francúzskej štátnej službe, a jednak tak, že túto výnimku podmieňuje znalosťou vnútroštátneho práva „francúzskeho pôvodu“. Tento súd z toho vyvodil záver, že vnútroštátne opatrenie, vzniknuté na základe spoločného výkladu týchto právnych predpisov, možno považovať za opatrenie zavádzajúce obmedzenie voľného pohybu pracovníkov alebo slobody usadiť sa.
- 11 Vnútroštátny súd usudzuje, že je najprv potrebné posúdiť, či sa uvedené opatrenie uplatňuje bez rozdielu na štátnych príslušníkov hostiteľského členského štátu alebo členského štátu, v ktorom sú títo usadení, a na štátnych príslušníkov iných členských štátov, alebo či je diskriminačné.
- 12 V tejto súvislosti tento súd okrem iného poukazuje na to, že z článku 5a zákona č. 83-634 vyplýva, že s výnimkou určitých zamestnaní súvisiacich s výkonom zvrchovanosti alebo výsad verejnej moci majú štátni príslušníci členských štátov Únie prístup k francúzskej štátnej službe, takže výnimka, o akú ide vo veci samej, je podmienená prináležaním k správnomu orgánu, ktorý napriek tomu, že je vnútroštátny, je z veľkej časti otvorený pre všetkých štátnych príslušníkov členských štátov.
- 13 Pritom však vzhľadom na skutočnosť, že udelenie tejto výnimky spočíva na kritériách, ktoré sú založené na vykonávaní určitých pracovných úloh alebo činností vo Francúzsku, na znalosti vnútroštátneho práva a na prináležaní k francúzskej štátnej službe, vyplýva z toho, že uvedenú výnimku je *de facto* možné priznať len členom francúzskeho správneho orgánu, ktorí vykonávali svoju pracovnú činnosť na území Francúzska a z ktorých má veľká väčšina francúzske štátnu príslušnosť, a že sa jej uplatnenie odmieta vo vzťahu k zamestnancom vo verejnej službe Únie, a to aj napriek tomu, že títo mimo územia Francúzska vykonávali právne činnosti v oblasti vnútroštátneho práva „francúzskeho pôvodu“. Vnútroštátnu právnu úpravu, o akú ide vo veci samej, by teda bolo možné chápať tak, že zavádza nepriamu diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti. Predpokladalo by to, že by sa francúzska štátna služba a verejná služba Únie dali považovať za objektívne porovnateľné celky.
- 14 Napokon vnútroštátny súd dospel k záveru, že v každom prípade na to, aby posudzované obmedzenia mohli byť odôvodnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu alebo dôvodmi verejného poriadku, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia, malo by sa nimi dať zabezpečiť dosiahnutie sledovaného cieľa a nemali by ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie. Z tohto hľadiska zdôrazňuje, že vnútroštátna právna úprava, o akú ide vo veci samej, na účely preskúmania žiadosti o výnimku z absolvovania odbornej prípravy a získania akademického titulu nestanovuje povinnosť kandidáta mať znalosť akejkoľvek oblasti vnútroštátneho práva osobitne súvisiacej s organizáciou vnútroštátnych súdov alebo s konaním pred nimi.
- 15 Za týchto okolností Cour de cassation (Kasačný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Bráni zásada, podľa ktorej zmenená a doplnená [Zmluva o EHS], teraz [Zmluva o FEÚ], vytvára vlastný právny poriadok, začlenený do právnych systémov členských štátov, ktorý sú súdy členských štátov povinné dodržiavať, vnútroštátnej právnej úprave, ktorá viaže udelenie výnimky z požiadaviek absolvovania odbornej prípravy a získania akademického titulu, ktoré sú v zásade

stanovené na prístup k povolaniu advokáta, žiadateľovi o udelenie takejto výnimky, na požiadavku dostatočnej znalosti francúzskeho vnútroštátneho práva, pričom nepripúšťa zohľadnenie podobnej znalosti týkajúcej sa iba práva Európskej únie?

2. Bránia články 45 a 49 [ZFEÚ] vnútroštátnej právnej úprave, ktorá vyhradzuje udelenie výnimky z požiadaviek absolvovania odbornej prípravy a získania akademického titulu, ktoré sú v zásade stanovené na prístup k povolaniu advokáta, určitým zamestnancom štátnej služby toho istého členského štátu, ktorí ako takí vo Francúzsku vykonávali právne činnosti v niektorom správnom orgáne alebo štátnej službe alebo v medzinárodnej organizácii, a ktorá z udelenia výnimky vyníma zamestnancov alebo bývalých zamestnancov európskej verejnej služby, ktorí ako takí vykonávali právne činnosti v jednej alebo viacerých oblastiach práva Európskej únie v rámci Európskej komisie?“

O prejudiciálnych otázkach

- 16 Pokiaľ ide o „výnimku z požiadaviek absolvovania odbornej prípravy a získania akademického titulu, ktoré sú v zásade stanovené na prístup k povolaniu advokáta“, ktorá sa zmieňuje v oboch prejudiciálnych otázkach, vnútroštátny súd na žiadosť Súdneho dvora spresnil, že tento pojem sa vzťahuje na výnimku, ktorá je upravená v prvom odseku článku 98 dekrétu č. 91-1197 a ktorá sa týka absolvovania teoretickej a praktickej odbornej prípravy, zabezpečovanej regionálnymi centrami odbornej prípravy na výkon povolania, ako aj získania osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta.
- 17 Čo sa týka podmienky, podľa ktorej je výnimka z absolvovania teoretickej a praktickej odbornej prípravy, ako aj zo získania osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, na účely prístupu k povolaniu advokáta, v zmysle znenia druhej otázky, určená pre určitých zamestnancov vo francúzskej štátnej službe, francúzska vláda namieta proti tomuto výkladu vnútroštátnej právnej úpravy a tvrdí, že uvedená požiadavka sa má vykladať široko, a to tak, aby nad rámec francúzskej štátnej služby zahŕňala aj verejnú službu Európskej únie či štátnu službu iných členských štátov.
- 18 Treba pripomenúť, že v rámci prejudiciálneho konania je Súdny dvor oprávnený vysloviť sa len k výkladu alebo platnosti práva Únie so zreteľom na skutkové a právne okolnosti, ako ich podal vnútroštátny súd, s cieľom poskytnúť tomuto súdu užitočné prvky potrebné na rozhodnutie v spore, ktorý mu bol predložený (pozri rozsudok zo 6. júla 2017, Air Berlin, C-290/16, EU:C:2017:523, bod 41).
- 19 Za týchto okolností treba druhú otázku preskúmať tak, že sa bude vychádzať z tej premisy, z ktorej vychádza vnútroštátny súd a podľa ktorej vnútroštátna právna úprava, ktorá je relevantná v rámci sporu vo veci samej, stanovuje, že výnimka z absolvovania teoretickej a praktickej odbornej prípravy, ako aj zo získania osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, na účely prístupu k povolaniu advokáta, je určená pre určitých zamestnancov jedine vo francúzskej štátnej službe.
- 20 Ako okrem toho zdôraznil generálny advokát v bode 36 svojich návrhov, z rozhodnutia vnútroštátneho súdu a pripomienok, ktoré boli predložené Súdnemu dvoru, vyplýva, že pojem „znalosť francúzskeho práva“, ktorý je uvedený v znení prvej otázky, by sa mal v skutočnosti chápať v zmysle „vykonávania praxe v oblasti francúzskeho práva“. Podľa vnútroštátneho súdu totiž z judikatúry Conseil constitutionnel (Ústavná rada, Francúzsko) vyplýva, že práve vykonávaním činnosti alebo pracovných úloh právneho charakteru počas dostatočne dlhého obdobia na vnútroštátnom území chcel zákonodarca zaručiť, aby mali osoby vykonávajúce povolanie advokáta schopnosti v oblasti francúzskeho práva.

- 21 Svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa tak vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 45 a 49 ZFEÚ majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá vyhradzuje udelenie výnimky z požiadaviek absolvovania odbornej prípravy a vlastníctva osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, ktoré sú v zásade stanovené na prístup k povolaniu advokáta, určitým zamestnancom v štátnej službe členského štátu, ktorí ako takí vykonávali v tomto členskom štáte právne činnosti v oblasti vnútroštátneho práva na správnom orgáne alebo v štátnej službe alebo v medzinárodnej organizácii, a vylučuje udelenie tejto výnimky úradníkom, zamestnancom či bývalým zamestnancom verejnej služby Únie, ktorí v tomto postavení vykonávali právne činnosti v jednej alebo viacerých oblastiach patriacich do práva Únie.
- 22 Zo spisu, ktorý má k dispozícii Súdny dvor, tak vyplýva, že na to, aby určitý kandidát mohol využiť skratku, ktorá by mu umožnila mať prístup k povolaniu advokáta, či už v postavení zamestnanca, alebo v rámci výkonu slobodného povolania, bez absolvovania teoretickej a praktickej odbornej prípravy zabezpečovanej regionálnymi centrami odbornej prípravy na výkon povolania, ako aj získania osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, musí tento kandidát splniť tri kumulatívne podmienky, a to že pôsobil vo francúzskej štátnej službe, pracoval vo Francúzsku pre orgán verejnej správy alebo v medzinárodnej organizácii a vykonával prax v oblasti francúzskeho práva.
- 23 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v situácii, o akú ide vo veci samej, výkon činností v rámci právne regulovaného povolania advokáta, za ktoré obvykle poskytuje odmenu buď klient, alebo kancelária, pre ktorú advokát pracuje, spadá pod článok 49 ZFEÚ. Vzhľadom na to, že odmena môže mať podobu mzdy, môže sa uplatniť aj článok 45 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. novembra 2003, Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, body 43 a 60).
- 24 Okrem toho treba pripomenúť, že v prípade neexistencie zosúladenia podmienok prístupu k povolaniu, členské štáty majú právo vymedziť vedomosti a kvalifikácie, ktoré sú nevyhnutné na výkon tohto povolania, a vyžadovať predloženie diplomu, ktorým sa potvrdzuje existencia takýchto vedomostí a kvalifikácií (rozsudky z 10. decembra 2009, Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, bod 34, a zo 6. októbra 2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, bod 48).
- 25 Keďže podmienky prístupu k povolaniu advokáta, pokiaľ ide o takú osobu, akou je pani Onofreiová, ktorá nie je oprávnená vykonávať toto povolanie v žiadnom členskom štáte, k dnešnému dňu nie je predmetom harmonizácie na úrovni Únie, členské štáty majú naďalej právomoc vymedziť tieto podmienky.
- 26 Z uvedeného vyplýva, že právo Únie nebráni tomu, aby právna úprava členského štátu podmieňovala prístup k povolaniu advokáta existenciou vedomostí a kvalifikácií, ktoré sa považujú za nevyhnutné.
- 27 Členské štáty však musia vykonávať svoje právomoci v tejto oblasti pri rešpektovaní základných slobôd zaručených Zmluvou o FEÚ a vnútroštátne ustanovenia prijaté v tejto súvislosti nemôžu byť nedôvodnou prekážkou účinného výkonu základných slobôd, ktoré zaručujú články 45 a 49 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. decembra 2009, Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, bod 35).
- 28 Súdny dvor rozhodol, že voľný pohyb osôb by sa nemohol v plnom rozsahu realizovať, keby mohli členské štáty odoprieť využitie týchto ustanovení tým štátnym príslušníkom, ktorí využili možnosti stanovené právom Únie a vďaka nim získali odbornú kvalifikáciu v inom členskom štáte, ako je členský štát, ktorého sú príslušníkmi (pozri analogicky rozsudok zo 6. októbra 2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, bod 27).
- 29 Táto úvaha platí aj v tom prípade, keď štátny príslušník členského štátu, ktorý študoval a zdržoval sa v inom členskom štáte, získal v inom členskom štáte než v uvedených členských štátoch odbornú prax, ktorú chce využiť v členskom štáte, v ktorom študoval a zdržiaval sa (pozri analogicky rozsudok zo 6. októbra 2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, bod 27).

- 30 Treba tak konštatovať, že články 45 a 49 ZFEÚ v zásade bránia vnútroštátnemu opatreniu týkajúcemu sa podmienok zohľadnenia odbornej praxe na účely prístupu k povolaniu advokáta, získanej v inom členskom štáte než v členskom štáte, ktorý je autorom tohto opatrenia, ktoré je spôsobilé sťažiť alebo robiť menej atraktívnym výkon základných slobôd zaručených Zmluvou o FEÚ zo strany štátnych príslušníkov Únie, vrátane štátnych príslušníkov toho členského štátu, ktorý je autorom uvedeného opatrenia.
- 31 Vzhľadom na to, že tak ako je uvedené v bode 22 tohto rozsudku, pritom francúzska právna úprava podmieňuje využitie skratky umožňujúcej prístup k povolaniu advokáta, či už v postavení zamestnanca, alebo v rámci výkonu slobodného povolania, bez absolvovania teoretickej a praktickej odbornej prípravy zabezpečovanej regionálnymi centrami odbornej prípravy na výkon povolania, ako aj získania osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, tromi kumulatívnymi podmienkami, ktoré sú pripomenuté v uvedenom bode, táto právna úprava skutočne predstavuje opatrenie, ktoré je spôsobilé sťažiť alebo robiť menej atraktívnym výkon základných slobôd zaručených Zmluvou o FEÚ, akými sú slobody upravené v článkoch 45 a 49 ZFEÚ, zo strany štátnych príslušníkov Únie, vrátane štátnych príslušníkov toho členského štátu, ktorý je autorom daného opatrenia.
- 32 Obmedzenie slobody pohybu je prípustné iba pod podmienkou, že je v prvom rade odôvodnené naliehavým dôvodom všeobecného záujmu, a v druhom rade, že rešpektuje zásadu proporcionality, čo znamená, že je spôsobilé koherentne a systematicky zabezpečiť dosiahnutie sledovaného cieľa a že nejde nad rámec toho, čo je na jeho dosiahnutie nevyhnutné [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. novembra 2009, *Presidente del Consiglio dei Ministri*, C-169/08, EU:C:2009:709, bod 42 a citovanú judikatúru, ako aj zo 6. októbra 2020, *Komisia/Maďarsko (Vysokoškolské vzdelávanie)*, C-66/18, EU:C:2020:792, bod 178 a citovanú judikatúru].
- 33 Rada parížskej advokátskej komory a predseda parížskej advokátskej komory, ako aj francúzska vláda v podstate tvrdia, že vnútroštátne opatrenie, o aké ide vo veci samej, je odôvodnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu, týkajúcimi sa ochrany príjemcov právnych služieb a riadneho výkonu spravodlivosti. Francúzska vláda osobitne poznamenáva, že podmienky pripomenuté v bode 22 tohto rozsudku, ktorým francúzska právna úprava podrobuje prístup k povolaniu advokáta na základe výnimky z povinnosti byť držiteľom osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, sú spôsobilé zabezpečiť dosiahnutie cieľa, ktorý sledujú, a sú na tento účel nevyhnutné. Keďže totiž samotné osoby podliehajúce súdnej právomoci nemajú možnosť preverovať kvalitu poskytnutých služieb, prináleží tak zákonodarcovi vytvoriť podmienky vysokej kvality služieb s cieľom zaručiť ich ochranu. Rovnako súdy by na účel optimálneho fungovania mali mať k dispozícii spoľahlivé, vzdelané a kompetentné osoby napomáhajúce súdnemu výkonu spravodlivosti.
- 34 V tejto súvislosti treba uviesť, že na jednej strane ochrana spotrebiteľov, najmä adresátov právnych služieb poskytovaných osobami napomáhajúcimi súdnemu výkonu spravodlivosti, a na druhej strane riadny výkon spravodlivosti sú také ciele, ktoré možno považovať za naliehavé dôvody všeobecného záujmu spôsobilé odôvodniť obmedzenie tak slobodného poskytovania služieb (rozsudok z 18. mája 2017, *Lahorgue*, C-99/16, EU:C:2017:391, bod 34), ako aj, tak ako zdôraznil generálny advokát v bode 66 svojich návrhov, voľného pohybu pracovníkov a slobody usadiť sa (pozri v tomto zmysle rozsudky z 12. júla 1984, *Klopp*, 107/83, EU:C:1984:270, bod 20, ako aj z 19. februára 2002, *Wouters a i.*, C-309/99, EU:C:2002:98, bod 122).
- 35 Podmienky, za ktorých francúzska právna úprava vyníma predovšetkým držiteľov magisterského titulu v odbore právo alebo iného akademického titulu alebo dokladu o odbornej kvalifikácii uznaných za rovnocenné, na účely výkonu povolania advokáta, z povinnosti získať osvedčenie o odbornej spôsobilosti na výkon tohto povolania, t. j. pôsobiť vo francúzskej štátnej službe, mať prax vo Francúzsku ako zamestnanec v tejto štátnej službe a mať prax v oblasti francúzskeho práva, sa pritom ako také nezdarujú byť nespôsobilými zaručiť dosiahnutie cieľov spočívajúcich tak v ochrane príjemcov právnych služieb, ako aj v riadnom výkone spravodlivosti.

- 36 Pokiaľ však ide o primeranosť týchto podmienok, treba konštatovať, že keďže ich cieľom, tak ako vyplýva zo spisu, ktorý má k dispozícii Súdny dvor, je zaručiť to, že má advokát dostatočnú znalosť vnútroštátneho práva na účely zaručenia cieľov spočívajúcich tak v ochrane príjemcov právnych služieb, ako aj v riadnom výkone spravodlivosti, podmienky, podľa ktorých kandidát musí pôsobiť vo francúzskej štátnej službe a musí mať prax vo Francúzsku ako zamestnanec v tejto službe, idú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na účely dosiahnutia týchto cieľov. V predmetnom prípade *a priori* nemožno vylúčiť, aby kandidát, ktorý vychádza z inej než francúzskej štátnej služby, predovšetkým z verejnej služby Únie, tak ako pani Onofreiová, mal prax v oblasti francúzskeho práva mimo územia Francúzska, takže nadobudol jeho dostatočnú znalosť, *a fortiori* v prípade, že, tak ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, vnútroštátna právna úprava, o akú ide vo veci samej, nestanovuje na účely preskúmania žiadosti o výnimku z absolvovania odbornej prípravy a získania akademického titulu povinnosť kandidáta mať znalosť akejkoľvek oblasti vnútroštátneho práva osobitne súvisiacej s organizáciou vnútroštátnych súdov alebo s konaním pred nimi.
- 37 Pokiaľ ide o podmienku, podľa ktorej musí mať kandidát prax v oblasti francúzskeho práva, treba uviesť, že členský štát je v každom prípade v rámci vymedzovania znalostí potrebných na výkon povolania advokáta oprávnený vyžadovať dostatočnú znalosť vnútroštátneho práva, pretože spôsobilosť vykonávať toto povolanie zahŕňa možnosť poskytovať poradenstvo alebo pomoc týkajúce sa vnútroštátneho práva (pozri analogicky rozsudok z 10. decembra 2009, Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, bod 46, a v tomto zmysle rozsudok z 22. decembra 2010, Koller, C-118/09, EU:C:2010:805, bod 39).
- 38 Francúzsky zákonodarca tak mohol autonómne stanoviť svoje štandardy kvality v danej oblasti, a teda rozhodnúť, že dostatočná znalosť francúzskeho práva, na základe ktorej vzniká právo na výkon povolania advokáta, môže byť nadobudnutá vykonávaním praxe v oblasti tohto práva najmenej po dobu ôsmich rokov.
- 39 V rámci uvedeného opatrenie, ktoré vylučuje, aby dostatočná znalosť francúzskeho práva, na základe ktorej vzniká právo na výkon povolania advokáta, mohla byť nadobudnutá len samotnou praxou v oblasti práva Únie, nemožno považovať za neprimerané s ohľadom na ciele uvedené v bode 35 tohto rozsudku, pokiaľ toto opatrenie nevylučuje, aby bola zohľadnená relevantnosť oblastí, v ktorých dotknutá osoba pracovala v inej než francúzskej verejnej správe.
- 40 Ako osobitne zdôraznil generálny advokát v bodoch 77 a 78 svojich návrhov, úradník alebo zamestnanec môže byť v rámci svojej činnosti v európskej inštitúcii poverený výkonom takých pracovných úloh, ktoré úzko súvisia s vnútroštátnym právom členských štátov.
- 41 Treba teda zdôrazniť, že potrebný účinok článkov 45 a 49 ZFEÚ neukladá povinnosť, aby sa prístup k profesijnej činnosti v členskom štáte spájal s požiadavkami, ktoré sú nižšie ako požiadavky, ktorých splnenie sa zvyčajne vyžaduje od osôb, ktoré nevyužili svoje slobody pohybu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. decembra 2009, Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, bod 50).
- 42 So zreteľom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné na položené otázky odpovedať tak, že články 45 a 49 ZFEÚ sa majú vykladať v tomto zmysle:
- že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá vyhradzuje udelenie výnimky z požiadaviek absolvovania odbornej prípravy a vlastníctva osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, ktoré sú v zásade stanovené na prístup k povolaniu advokáta, určitým zamestnancom v štátnej službe členského štátu, ktorí ako takí vykonávali v tomto členskom štáte prax na správnom orgáne alebo v štátnej službe alebo v medzinárodnej organizácii, a vylučuje udelenie tejto výnimky úradníkom, zamestnancom či bývalým zamestnancom verejnej služby Európskej únie, ktorí v tomto postavení vykonávali prax v európskej inštitúcii a mimo územia Francúzska,

- že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá viaže udelenie takejto výnimky na splnenie tej podmienky, že dotknutá osoba vykonávala právne činnosti v oblasti vnútroštátneho práva, a vylučuje udelenie tejto výnimky úradníkom, zamestnancom či bývalým zamestnancom verejnej služby Európskej únie, ktorí v tomto postavení vykonávali právne činnosti v jednej alebo vo viacerých oblastiach patriacich do práva Únie, pokiaľ táto výnimka nevylučuje, aby boli zohľadnené právne činnosti pozostávajúce z vykonávania praxe v oblasti vnútroštátneho práva.

O trovách

- 43 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Články 45 a 49 ZFEÚ sa majú vykladať v tomto zmysle:

- že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá vyhradzuje udelenie výnimky z požiadaviek absolvovania odbornej prípravy a vlastníctva osvedčenia o odbornej spôsobilosti na výkon povolania advokáta, ktoré sú v zásade stanovené na prístup k povolaniu advokáta, určitým zamestnancom v štátnej službe členského štátu, ktorí ako takí vykonávali v tomto členskom štáte prax na správnom orgáne alebo v štátnej službe alebo v medzinárodnej organizácii, a vylučuje udelenie tejto výnimky úradníkom, zamestnancom či bývalým zamestnancom verejnej služby Európskej únie, ktorí v tomto postavení vykonávali prax v európskej inštitúcii a mimo územia Francúzska,
- že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá viaže udelenie takejto výnimky na splnenie tej podmienky, že dotknutá osoba vykonávala právne činnosti v oblasti vnútroštátneho práva, a vylučuje udelenie tejto výnimky úradníkom, zamestnancom či bývalým zamestnancom verejnej služby Európskej únie, ktorí v tomto postavení vykonávali právne činnosti v jednej alebo viacerých oblastiach patriacich do práva Únie, pokiaľ táto výnimka nevylučuje, aby boli zohľadnené právne činnosti pozostávajúce z vykonávania praxe v oblasti vnútroštátneho práva.

Podpisy